

Konference Mezi obcí a státem

Ve dnech 17. a 18. října 2023 se ve Vlašimi konala zajímavá konference nazvaná Mezi obcí a státem. U příležitosti 140. výročí úmrtí prvního starosty okresu Benešov Karla Drahotína Villaniho (1818–1883) se věnovala fenoménu okresní samosprávy v českých zemích v letech 1848–2002, tedy v období existence okresů jako základních územně-samosprávných útvarů. Na konferenci, pořádané Státním okresním archivem Benešov, Muzeem Podblanicka a Masarykovým ústavem a Archivem Akademie věd České republiky, se pod záštitou hejtmanky Středočeského kraje sešli především historikové a archiváři, kteří se nad tématem zamýšleli v několika konferenčních blocích.

První blok, který se týkal role okresní samosprávy ve veřejném prostoru a struktuře veřejné správy, zahájil Karel Řeháček (Státní oblastní archiv v Plzni) příspěvkem Od územní samosprávy k regionalismu, kde se věnoval vývoji regionalistického hnutí v českých zemích a Československu. O počátcích samosprávných okresů v západních Krkonoších poté pojednala Daniela Coganová (Státní okresní archiv Semily) a na ni navázali archiváři Jiří Topinka (Státní okresní archiv Beroun), Jiří Smitka (Státní oblastní archiv v Praze) a Pavel Dufek (Národní archiv) s příspěvkem o úloze okresních samospráv při likvidaci následků živelních katastrof a při náročné organizaci melioračních prací.

Druhý blok s názvem Okresní samospráva jako inkubátor politické elity se věnoval výzkumu představitelů samosprávných okresů. Zazněly v něm dva příspěvky zástupců Masarykova ústavu a Archivu Akademie věd České republiky. V prvním se Luboš Velek věnoval vlivu formování okresní samosprávy na organizaci českých politických stran v šedesátých a sedmdesátých letech 19. století, ve druhém se pak Martin Klečacký zaměřil na typologii okresních starostů v Čechách v letech 1865–1918. Poslední referující tohoto bloku Vojtěch Hrdlička (Národní archiv) následně informoval přítomné o probíhajícím projektu slovníku okresních starostů v letech 1860–1918.

Třetí část prvního konferenčního dne se týkala epilogu okresní samosprávy, který ve svých příspěvcích prezentovali Marek Krejčí (Ministerstvo kultury) s tématem pokusů o reformu okresní samosprávy v meziválečném Československu, David Kovařík (Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd) s problematikou obnovování československé okresní správy v pohraničních oblastech v roce 1945 a Stanislav Caletka (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky), který se zaměřil na politologické aspekty územně správních reforem po roce 1945.

V posledním bloku prvního dne se referenti věnovali vývoji okresní samosprávy a jejímu vlivu na fungování okresů v konkrétních lokalitách. Hana Sedláčková (Muzeum Brněnska) se zaměřila na samosprávné okresy Chrudim

a Nasavrky, Jana Hrušková (Státní okresní archiv Domažlice) provedla rozbor složení okresního zastupitelstva svého domovského okresu v letech 1865–1919, Anna Jonáková (Masarykův ústav a Archiv Akademie věd) akcentovala na příkladu Ervína Špindlera roli okresních tajemníků a Irena Krčilová (Státní okresní archiv Pelhřimov) se věnovala rozboru úřadování okresního zastupitelstva v Kamenici nad Lipou.

Druhý konferenční den zahájil blok příspěvků týkajících se jednotlivých osobností okresní samosprávy. Milada Sekyrková (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze) se zaměřila na samotného barona Villaniho, poté následovaly biografické referáty prezentující okresní starosty první a druhé generace okresní samosprávy. Pro nás ze západních Čech je třeba zmínit zejména příspěvek Jana Lhotáka (Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni) prezentující sušického okresního starostu Josefa Ambrože Gabriela (1865–1869), Jitky Janečkové (Archiv města Plzně), která představila plzeňské bratry Františka a Jindřicha Schwarzovy, a Radky Kinkorové (Státní okresní archiv Domažlice), jež se věnovala osudům domažlického okresního starosty Antonína Steidla.

Konference měla bohatý, nejen odborný, ale též kulturně-osvětový program. V podvečer prvního dne se v Muzeu Podblanicka konal koncert Ostravské bandasky (Tomáš Kura, Ivo Morys), který průvodním slovem doprovodil Viktor Velek a jenž se věnoval básním barona Villaniho, jež inspirovaly mj. i české hudební skladatele. Neméně zajímavá byla komentovaná vyjížďka historickým autobusem Škoda 706 RTO po regionu Benešovska, která se uskutečnila po závěru konference. Byla zahájena na vlašimském autobusovém nádraží a skončila v benešovském pivovaru Ferdinand, když předtím její účastníci navštívili mj. pivovar ve Střížkově či lihovary v Postupicích a Líšně.

Konference byla účastníky vesměs hodnocena jako vydařená a jednotlivé příspěvky se dočkají prezentace tiskem.

Karel Řeháček

Od raného novověku až po současnost – dvě konference v Hradci Králové

Letos po letních prázdninách se ve východočeské metropoli Hradci Králové odehrají dvě mezinárodní konference. Každá má jiné zaměření, ale obě spojuje období raného novověku a též jeden z pořadatelů – Katedra pomocných věd historických a archivnictví na Filozofické fakultě Univerzity Hradec Králové.

První z konferencí se koná 16. až 17. září 2024 (přihlášení na ni bylo možné do 1. června) a má název *Tři staletí v srdci Evropy (Česká a evropská*